

2008-04-25
Tomas Ohlin

Informationssamhället

Begreppet informationssamhälle har ett ursprung från 1970-talet då den japanske professorn Y Masuda publicerade sin allteftersom alltmer omtalade bok om detta samhälle. Han såg framför sig ett samhälle där alla medborgare enkelt kunde få kontakt med viktiga samhällsfunktioner, och förvisso med varandra. Han beskrev ett samhälle där nät och tjänster fanns tillgängliga för alla, ett öppet samhälle, som i viktiga avseenden starkt avvek från Orwells 1984. Masuda beskrev ett samhälle som till stor del finns idag, över tre decennier senare.

Planeringen av utvecklingen åt ett sådant samhälle har nått ökande grad av precision under de gångna decennierna. Vid 1990-talets början lanserades den europeiska sk Jacques Delors-rapporten, följd av den samhällsrapport som Martin Bangemann presenterade 1992 (där man t ex intresserade sig för folkomröstningar på nätet). Dessa rapporter låg till grund vid bildande av den första svenska IT-kommissionen 1993-94. Denna kommission hade maximalt politiskt stöd, med statsministern som ordförande, och med ett halvt dussin statsråd samt ledande näringslivs- och organisationsföreträdare som ledamöter.

IT Kommissionen skrev en rapport 1994 som benämndes ”IT – Vingar åt människans förmåga”, som preciserade samhällsintressen, där användning av modern och spridd teknik kunde vara stödjande. Ett antal samhällsområden definierades, där övergripande målformuleringar kompletterades av listor på åtgärder som skulle verkställas för att nå målen. Bland dessa åtgärder fanns insatser av infrastrukturell natur, tillika som åtgärder för att främja såväl utbildning som forskning och utveckling i riktning åt ett alltmer aktivt informationssamhälle. Resurser som IT Kommissionen förordade för förverkligande av förslagen, samlades i nybildade stiftelser (Strategiska, Kunskap och Kompetens m m). Den politiska utvecklingen kom dock inte att möjliggöra att dessa förhoppningar om åtgärdernas förverkligande fullföljdes.

Ett antal uppföljande kommissioner med i begränsad utsträckning liknande uppgifter i vårt land har under det därefter följande decenniet varit verksamma med att utveckla vissa av de tidigt föreslagna åtgärderna för ett mer aktivt informationssamhälle. Dessa kommissioner har spelat en roll särskilt för samråd mellan berörda organisatoriska parter. Tillgången på resurser för förverkligande av politiska åtgärder har dock i många sammanhang varit otillräcklig.

Vad gäller benämning av intresseområden har språkbruket på senare tid i ökande grad inneburit att olika begrepp givits ett tillägg av bokstaven ”e”. Med detta har man avsett sådant förverkligande inom ett område, som kan ta nytta av elektroniska hjälpmedel av olika slag, tillgång till Internet, lokal datakraft m m. Begrepp som eFörvaltning, eHandel osv har kommit att florerat alltmer. På engelska har begreppen eGovernment, eInclusion

osv kommit att bli vanliga. Områden som drar till sig ökande uppmärksamhet är också eDemokrati och eParticipation, syftande åt att möjligheter till medborgares deltagande i samhällslivets ställningstaganden ska främjas.

Allt eftersom det blir alltmer frekvent att ta datoriserade hjälpmedel i bruk, så kan man vänta att innebörden i tillägget "e" kommer att minska i betydelse. Man kan möjligen förutse att detta prefix småningom helt kommer att försvinna. Där är vi dock inte ännu, i nuläget är begrepp som eFörvaltning och eDemokrati ännu vanliga.

Relationerna mellan dessa "e-begrepp" är ofta i dagligt tal oprecis. Det finns anledning att förtydliga några av begreppens innebörd och relationer till varandra.

Man kan säga att eFörvaltning omfattar tekniska hjälpmedel för rationell hantering av mer eller mindre formaliserade myndighetsuppgifter. Detta omfattar dialog med användarna vid ifyllande av blanketter, anmälningar m m.

Man kan säga att eDemokrati omfattar hjälpmedel för ett aktivt medborgardeltagande, och därmed som en väsentlig ingrediens har eParticipation. Den uppenbara kontakten med medborgarna är även här av dialogtyp.

Ytterligare begrepp i denna familj behöver preciseras